

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM 9

I. KUR'AN-I KERİMİ GÜZEL OKUMA 10

1. K. Kerim'i Doğru ve Güzel Okumanın Önemi 10
2. Tecvid Nedir? 15

II. KUR'AN'IN MESAJINI ANLIYORUM 17

1. Kur'an Kıssaları Öğreniyorum: Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak 17
 2. Sureleri Tanıyorum: Alak, Müzzemmil ve Müddessir Sûreleri 38
 3. Kur'an'dan Dualar Öğreniyorum (Taha 114) 63
 4. Kur'an Kavramlarını Öğreniyorum: Dua, Zikir, Tesbih, Secde 63
- ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM 70

2. ÜNİTE: KUR'AN-I KERİM'İ GÜZEL OKUMA 71

I. OKUNACAK SURE VE AYETLER 93

1. Bakara Suresi (16-30 sayfalar) 93

2. Yâsîn Suresi 78

II. TECVİT BİLGİSİ 94

1. Uzatma (Med) ve Çeşitleri 94

1.1. Medd-i Tabîî 96

1.2. Medd-i Muttasıl 97

1.3. Medd-i Munfasıl 97

III. EZBERLENECEK DUALAR, SURELER VE ANLAMLARI 98

1. Kunut Duaları ve Anlamlarını Öğreniyorum 98

2. Amentü ve Anlamını Öğreniyorum 99

3. Felak Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 100

4. Nas Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 101

5. Tebbet Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 102

6. Nasr Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 103

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM 104

1. ÜNİTE

KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM

Hazırlık Soruları

1. Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okumak niçin gereklidir?
2. Kur'an-ı Kerim'in ilk inen ayetleri hangileridir?
3. Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail size neler hatırlatır?
4. Duanın bize ne gibi faydaları vardır? Araştırınız.

I. KUR'AN-I KERİM'İ GÜZEL OKUMA

NE DERSİNİZ

Kur'an-ı Kerim'i insanın hoşuna giden bir şekilde hiç dinlediniz mi? Sizce diğer kitaplar niçin böyle okunmuyor olabilir?

1. Kur'an-ı Kerim'i Doğru ve Güzel Okumanın Önemi

Kur'an-ı Kerim, sevgili peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'e melek Cebra-il (a.s.) vâsıtasıyla indirilen, okunmasıyla ibadet yapılan, ilâhî kitabın adıdır. Bize kadar hiç bir değişikliğe uğramadan ulaşmış olan, Allah'ın (c.c.) indirdiği, son mukaddes kitaptır.

Kur'an-ı Kerim, sözlerin en üstünü ve en güzeli olan Allah kelâmıdır. Onu öğrenen ve öğretenler de insanların en hayırlılarıdır. Peygamberimizin “Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğreteninizdir.”¹ hadisi bu konuda bizim için en büyük müjdelerden biridir.

Kur'an okumayı öğrenerek, başkalarına da öğreterek en hayırlı, en üstün kimselerden olmaya ne dersiniz?

Bütün yönleriyle eşsiz bir kitap olan Kur'an, kıyamete kadar geldiği şekliyle kalıp insanlığı aydınlatmaya devam edecektir. Kur'an-ı Kerim, hükümleri kıyamete kadar geçerli olan ve Allah (c.c.) tarafından korunacağı “**Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik; elbette onu yine biz koruyacağız.**”² ayetiyle belirtilen eşsiz bir kitaptır.

1 Buharî, Fedâilü'l-Kur'an, 21.

2 Hicr suresi 9. ayet

Bize Kur'an'ı gönderen Allah Teâlâ, onun indiriliş şeklini ve nasıl okunması gerektiğini şöyle belirtir:

“(Ey Peygamber!) Biz onu Kur'an olarak, insanlara dura dura okuyasın diye (ayet ayet; sure sure) ayırdık; onu peyderpey indirdik.” ³

DÜŞÜNELİM

“Biz onu, anlayasınız diye, Arapça bir Kur'an olarak indirdik”

(Yusuf suresi, 2.ayet).

Kur'an-ı Kerim niçin Arapça indirilmiştir? Bu ayet size ne anlatıyor?

Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke'de doğmuştur. Arapça konuşuyordu. Arapça konuşan bir toplum içindeydi. Bu yüzden ona indirilen Kur'an-ı Kerim'in dili de Arapça olmuştur. Ancak Kur'an, sadece Arap toplumuna değil bütün insanlığa seslenir. Tek bir döneme değil, bütün çağlara hitab eder. Bu sese kulak vermek ise onu orijinal diliyle okumak ve anlamaya çalışmakla mümkün olacaktır. Bu sebeple, inanan insanlar olarak, öncelikle Allah'ın bize gönderdiği mesaj olan Kur'an'ı doğru bir şekilde okumak için çaba göstermeliyiz?

İbadetlerin en önemlisi olan namazın farzlarından birisi de namazda Kur'an'dan kolayımıza geleni (bir miktar) okumaktır. Buna “kıraat” denir. Kur'an'a yönelik görevlerimizin başında, onu doğru bir şekilde okumayı öğrenmek ve namazlarımızda okumak için ezberlemek gelmektedir.

DÜŞÜNELİM, ARAŞTIRALIM

Kur'an'ı doğru ve güzel okuyabilmek için neler yapmalıyız? Araştırınız.

³ İsrâ suresi, 106. ayet.

Kur'an-ı Kerim okumak aynı zamanda bir ibadettir. Çünkü Rabbimiz, Yüce Kur'an okuyanların kazanacağı ödülü şöyle müjdeler:

“Allah’ın kitabını okuyanlar, namaz kılanlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden gizlilikle ve açıktan başkalarına verenler, asla zarara uğramayacak bir kazanç umarlar. Çünkü Allah, onların mükâfatlarını tam olarak verecek, üstelik onlara fazlasını da ihsan edecektir. O, çok bağışlayıcıdır, şükre layık olandır.”⁴

Kur'an'ın hayatımıza yön vermesi için onu okumaya ve anlamaya önem veririz. Bir o kadar da onun içerdiği bilgi hazinelerinden yararlanmaya çalışırız. Kur'an-ı Kerim ile meşgul olmak aynı zamanda bizi yaratan Allah'a (c.c.) ve onun sözlerine verdiğimiz değerin de bir göstergesidir. Mesela Fatiha suresini bütün namazların her rekatında okuruz. Namazlarımızda günde ortalama kırk defa okuduğumuz bu sureyi ve bildiğimiz diğer sureleri Rabbimizin huzurunda en doğru

şekilde okumak için gayret ettikçe yukarıdaki ayette verilen müjdeye ulaşma imkânı bulacağız.

Sevdiğimiz, hoşlandığımız bir şeyi elde etmek için ne kadar uğraşırsak uğraşalım, hiç yorgunluk hissetmeyiz. Okuldaki bir sınavımız için çalışıp güzel bir sonuç aldığımızda, verdiğimiz çabaya değdiğini düşünürüz. Kur'an-ı Kerim'i okumak ve anlamak için göstereceğimiz çaba da boşa gitmeyecektir. Bu gayretimizin karşılığını her açıdan alacağımızdan en küçük bir kuşkumuz olmamalıdır. Bir diğer açıdan Kur'an'ı okudukça hayatın getirdiği yorgunluklarımızdan eser kalmadığını ve içimizin huzurla dolduğunu göreceğiz.

4 Fâtır suresi, 29–30. ayetler.

BİLGİ KUTUSU

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim, 610 yılının ramazan ayında indirilmeye başlanmış ve indirilişi yaklaşık yirmi üç yılda tamamlanmıştır. Kur'an öyle mübarek, öyle bereketli bir kitaptır ki indiği geceye de indiği aya da değer katmıştır. Onun inmeye başladığı gece, kıymeti çok büyük anlamına gelen "Kadir Gecesi" adını almış, bin aydan daha üstün kılınmıştır.⁵ Bu sebeple Kur'an'a olan ilgimizi artırdığımızda, bizim de kıymetimizin artacağını bilmeliyiz.

Kur'an-ı Kerim, indirilmeye başladığı günden itibaren inanan-inanmayan herkesi derinden etkilemiştir. Bu etkinin oluşmasında onun içerdiği gerçeklerin yanı sıra, kendine özgü okunuş tarzının da önemi büyüktür. Peygamberimiz, sahâbiler onu özgün okuyuşuna uygun olarak tilâvet etmenin çabası içinde olmuşlar ve öyle okunması gerektiğini belirtmişlerdir. Kur'an-ı Kerim, Allah'ın (c.c.) sözü olduğundan, en büyük saygıya layık olmasının yanı sıra onu Allah'ın yüceliğine yaraşır bir titizlikte ve en güzel şekilde okumaya da özen göstermeli, bunun için gereken çaba sarfedilmelidir.

Peygamberimiz, hayatı boyunca Kur'an'ı vahiy meleği Hz. Cebrail'in kendisine öğrettiği şekilde ağır ağır, tane tane okumuş; onun nasıl okunacağını bize öğretmiştir. Ashabını sürekli olarak Kur'an okumaya teşvik etmiş, Kur'an okuyan ve hayatını onun esasları doğrultusunda düzenleyen kişilerin imrenilecek kimseler olduklarını haber vermiştir.⁶ Okuyacağımız her ayetin bizi cennete ulaştıran bir nur olacağını müjdelemiştir.⁷

Onun her harfine karşılık on katıyla sevap elde edeceğimizi bildirmiştir.⁸

DÜŞÜNELİM

"Kur'an'ı güzel bir şekilde (tertil ile) (ağır ağır, tane tane, anlayarak ve hissederek) oku!"

(Müzzemmil suresi, 4. ayet.)

Bu ayete göre Kur'an-ı Kerim'in nasıl okunması gerektiği üzerinde düşününüz. Kur'an'ı güzel okumanın size neler kazandıracağını arkadaşlarınızla konuşunuz.

⁵ Kadr suresi, 3. ayet.

⁶ Buharî, Fedâilü'l-Kur'an, 17; Müslim, Salâtü'l-Müsafirin, 243.

⁷ Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 341.

⁸ Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'an, 16.

İslâm'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim, indirilmeye başlandığı günden itibaren Müslümanlar tarafından öğrenilmiş ve anlaşılmaya çalışılmıştır. Onun anlaşılması için öğretiminin de bir bütünlük içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Bu noktada okuma ve anlamayı birbirinden ayrı düşünemeyiz.

Hız. Peygamber (s.a.v.), daha Mekke'de iken sahabeden Hız. Erkam'ın evinde Kur'an öğretimi ne bizzat önem vermiştir. Medine'de ise ilk düzenli Kur'an okulu olan Suffe yine Peygamberimiz tarafından kurulmuştur. Sahâbîler burada Kur'an'ı ezberlemişler ve anlamadıkları ayetleri Peygamberimiz'e (s.a.v.) sorarak öğrenmişlerdir. Allah (c.c.) katından bölüm bölüm indirilmekte olan ayetler indirilir indirilmez sahabiler tarafından ezberlenmiştir. Bu uygulama sonraki dönemlerde Müslümanlar tarafından da benimsenmiş ve Kur'an'ı öğrenme faaliyetleri kuşaklar boyu devam etmiştir. Nesilden nesile en güzel şekilde okunarak aktarılan Kur'an, günümüze kadar hiçbir değişikliğe uğramadan ulaşmıştır.

Peygamberimiz, güzel sesli ve ezberleme yeteneği güçlü olan sahabilerini Kur'an ezberlemeye teşvik etmiş, bu konuda onları özel olarak yetiştirmiştir. Zeyd b. Sabit ve Abdullah b. Mes'ûd gibi bazı sahabiler, Kur'an'ı güzel okuma yönleriyle öne çıkmışlardır. Bu sahabiler, Hız. Peygamber'in vefatından sonra, öğrendikleri okuyuş şekillerini öğretmek ve Kur'an'ı insanlara anlatmak için uzak yerlere gitmişlerdir.

NE DERSİNİZ

Peygamberimiz Kur'an'ı güzel okuyanlara değer verir, onlardan Kur'an dinlemeyi çok severdi. Kur'an'ı güzel okumasıyla meşhur olan sahâbi Abdullah b. Mes'ûd (r.a.), bir hatırasını şöyle anlatır:

Bir gün Resulullah (s.a.v.), "Bana Kur'an oku!" buyurdu. "Ey Allah'ın Rasûlü!" dedim. "Kur'an sana indirilmişken, onu sana ben mi okuyayım?" Rasûlullah (s.a.v.), "*Ben, Kur'an'ı başkasından dinlemeyi çok severim.*" buyurdu. Bunun üzerine Nisâ suresini okumaya başladım. "**Her ümmetten bir şahit getirip seni de bütün bunlara şahit tuttuğumuz zaman onların durumu nice olur?**" (Nisâ suresi, 41) ayetine geldiğimde, "*Şimdilik yeter!*" buyurdu. Bir de baktım Rasulullah'ın gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

(Buhârî, Fedâikil-Kur'an, 33–35.)

Yukarıdaki örnek olay size neler hissettirdi? Açıklayınız.

Milletimiz de tarih boyunca Kur'an öğrenmeye ve öğretmeye büyük önem vermiştir. Daru'l-Huffaz, Daru'l-Kur'an ve Daru'l-Kurra gibi isimlerle anılan özel müesseseler kurmuştur. Bu merkezlerde, Kur'an'ın doğru ve güzel okunmasına yönelik eğitimler verilmiş, Kur'an'ı en güzel şekilde okuyan hafızlar yetiştirilmiştir.

Kur'an'ı doğru ve güzel okumanın ilk adımı, harflerin çıkış yerlerine ve kalın, ince ya da peltek gibi özelliklerine uygun olarak telaffuz edilmesidir. Bir metin, ancak onu oluşturan harflerin ve kelimelerin doğru telaffuzuyla tam olarak anlaşılabilir. Kur'an harflerinin doğru telaffuz edilmesi, Kur'an'ın verdiği mesajın doğru anlaşılması için de büyük önem taşır. Örneğin, Fatiha suresindeki "ed-Dâllin" kelimesindeki "dat" harfi "Za" şeklinde telaffuz edildiğinde, kelimenin anlamı değişebilir. Anlamı bütünüyle bozan yanlış okumalar, ayette ifade edilen manayı değiştirdiğinde namazın bozulmasına dahi yol açabilir.

Kur'an'ın güzel bir ses ve tarzla okunmasına "tilâvet" denir. Kur'an'ı layıkıyla okuma çabasından "Kıraat" ve "Tecvid" gibi ilimler doğmuştur. Kur'an'ın kendine özgü bir ahengi ve musikisi vardır. Kur'an lafızları, gereği gibi telaffuz edildiğinde, ondaki derin manalar çok daha belirgin bir şekilde açığa çıkacaktır. Güzel ses ve okuyuş tarzı ile oluşan âhenk, insan ruhunu daha çok etkileyecektir. Onu okuyan ve dinleyenler, ilahî kelamın yüceliğini hissetmiş olacaklardır. Kur'an'ın kendine özgü edâsı ile tilâveti, ancak onu Tecvid ilminin kurallarına uygun olarak okumakla mümkün olacaktır.

2. Tecvid Nedir?

Sözlükte bir şeyi güzel yapmak ve süslemek anlamına gelen tecvid, Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okuma kurallarını içeren bir ilimdir. Bu ilmin konusu, Kur'an-ı Kerim'in harfleridir.

Bir başka ifadeyle tecvid "Kur'an'ı, onu oluşturan harflerin çıkış yerlerine (mahreçlerine) ve özelliklerine (sıfatlarına) dikkat ederek, layıkıyla okumaktır.

Tecvid ilminin konusu Kur'an harfleridir. Tecvidin gayesi ise Kur'an kelimelerini Hz. Peygamber'den (s.a.v.) alındığı şekliyle muhafaza etmek ve Kur'an okuyuşunda hata yapılmasını önlemektir. Bir anlamda Yüce Allah'ın "**Kur'an'ı güzel bir şekilde (tertil ile) (ağır ağır, tane tane,**

anlayarak ve hissederek) oku!”⁹ emrini gerçekleştirmektedir. İslam bilginleri, ayetteki “tertîl” ifadesinin, tecvidli okumanın gerekliliğine işaret ettiğini belirtmişlerdir. Kur’an okuyan kimseye tecvidli okuyuşun gerekli olduğuna işaret ettiğini belirtmişlerdir.¹⁰

Bu ayet, Kur’an üzerinde dikkatle durarak onu anlamaya çalışmanın yanı sıra, Kur’an kelimelerinin doğru, güzel ve düzgün telaffuz edilmesine de dikkat çekmiştir. Bunu gerçekleştirmek için de öncelikle Kur’an harflerinin mahreç ve sıfatları dikkate alınarak telaffuz edilmesi gerekir. İşte tecvid ilmi bu çabaların ürünü olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

NE DERSİNİZ

SAKARYA TÜRKÜSÜ

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya...
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak.
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
Her şey akar: Su, tarih, yıldız, insan ve fikir...
Oluklar çift: Birinden nur akar, birinden kir.
Akışta demetlenmiş büyük, küçük, kâinat...
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!
Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne?
Kurşundan bir yük binmiş köpükten gövdesine

...

Necip Fazıl Kısakürek, Çile, s. 399.

Yukarıda giriş mısraları verilen şiirin tamamını, şairin “Çile” adlı kitabından bulunuz. Bir arkadaşınızdan önce gelişigüzel, sonra da vurgu, tonlama ve duraklara dikkat ederek şiiri okumasını isteyiniz. İki okuyuş arasındaki farkları ahenk, anlam ve insan üzerindeki etkisi açısından tartışınız.

Kur’an-ı Kerim, ağır ağır, harflerini belli ederek, adeta dinleyenlerin okunan kelimeleri sayabileceği şekilde okunmalıdır. Böyle okunduğu takdirde hem lafızlar doğru okunmuş olacak hem de Allah’ın (c.c.) verdiği mesaj tam olarak açığa çıkacaktır. Çünkü Kur’an-ı Kerim Allah (c.c.) katından lafız ve manasıyla birlikte indirilmiştir. Bu sebeple Kur’an bütünlüğünü oluşturan lafız ve mana örgüsüne bir bütün olarak önem vermek gerekmektedir.

Tecvid ilminin amacı, Kur’an’ın indirildiği şekilde okunmasını sağlamaktır. Tecvid kurallarını uygulayan kimse, Kur’an-ı Kerim’i Arapçanın fonetiğine uygun bir ses ahengiyle doğru ve güzel

9 Müzzemmil suresi, 4. ayet

10 Zemahşerî, el-Keşşâf, Beyrut, 1995, IV, 625.

okur. Böylece yanlış okuyuşlardan korunmuş olur. Kur'an lafızlarının doğru ve güzel okunmasını sağlayan kuralları bize tecvid ilmi öğretir. Dolayısıyla tecvid, Kur'an tilavetinin ayrılmaz bir özelliğidir. Kur'an'ın lafız ve manalarındaki ahenk, ancak tecvid kurallarına uygun bir okuyuşla ortaya çıkar.

Hız. Peygamber, Kur'an'ın tecvidle okunmasına büyük önem vermiş ve böyle okuyanları da takdire karşılayarak bu kimselere iltifatta bulunmuştur. Meselâ, Kur'an'ı güzel okuma konusunda ün yapmış bir sahâbi olan Abdullah b. Mes'ud için; “Kim Kur'an'ı ilk indiği şekilde okumayı severse, Abdullah'ın okuduğu gibi okusun!” buyurmuşlardır.¹¹

II. KUR'AN'IN MESAJINI ANLIYORUM

1. Kur'an Kıssaları Öğreniyorum:

NE DERSİNİZ

“Halil İbrahim sofrası” ya da “Halil İbrahim bereketi” ifadelerini hiç duydunuz mu? Sizce bu ifadeler ne anlama gelmektedir?

Kur'an'ın anlattığı yaşanmış olaylara Kur'an kıssaları diyoruz. Yüce Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de hayatımıza ışık tutacak geçmişte yaşanmış bazı olayları anlatır. Önceki peygamberlerin ya da bazı milletlerin, insanların hayatlarından örnekler verir. Bizim bu olaylardan dersler çıkarmamızı ister. İyi olayları kendimize örnek almamızı, doğru olmayan davranışlardan uzak durmamızı tavsiye eder.

¹¹ İbn Mâce, Mukaddime, 11.